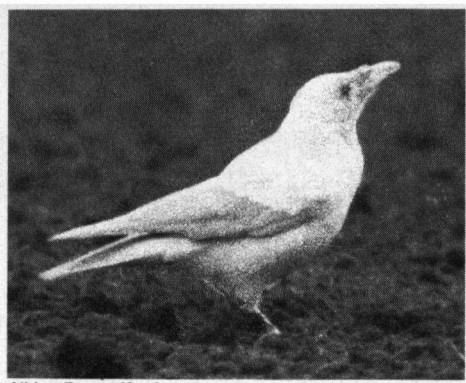


Reactie op artikel 'Genetisch bepaalde kleurafwijkingen bij vogels

Peter Otten maakte in zijn verhaal terecht opmerkingen over de vele verkeerde interpretaties met betrekking tot het fenomeen albinisme. Het is bijzonder jammer dat natuurbeschermers over het algemeen weinig aandacht hebben voor de vorderingen bij aviculturisten. Anderzijds is het niet waar dat in natuurbeschermingstijdschriften weinig aandacht is geweest voor opvallende kleurafwijkingen bij vogels. Wie de moeite neemt om de tijdschriften van de vorige eeuw tot medio de jaren zestig van deze eeuw na te pluizen zal juist zeer veel gegevens aantreffen. Hierbij moet wel worden aangetekend dat over de interpretaties zeker te discussiëren valt. In het genoemde tijdsbestek bevatten veel tijdschriften gecombineerde informatie voor jagers, vogelaars, aviculturisten en natuurbeschermers. In onze tijd is de natuur- en vogelbescherming c.q. onderzoekerswereld meer opgedeeld in 'bloedgroepen' met hun eigen tijdschriften.

Het Vogeljaar heeft niet tot doelstelling het houden van vogels te bevorderen. Wij raden de lezers aan kennis te nemen van het artikel 'Vogelwet 1936 herzien' door A. Binsbergen in Het Vogeljaar 42 (4): 164-166.

Ten aanzien van de overlevingskansen van kleurmutaties zijn echter een paar opmerkingen op zijn plaats. Otten heeft het over extreme gevallen die, zoals hij ook aangeeft, relatief zelden onder natuurlijke omstandigheden zullen voorkomen. Wanneer wij ons niet beperken tot, in fenotypisch opzicht, strikt opvallende kleurmutaties, dan komen mutaties veel meer voor dan men doorgaans denkt. De oorzaak is tegenovergesteld aan wat Peter Otten opmerkt. Veel soorten vogels zijn plaatstrouwen en komen als soort voor in micropopulaties. Juist in de kleine, in zekere mate, bij elkaar blijvende groepen vinden (genotypische) mutaties plaats. Zo is de Huismus (*Passer domesticus*) medio 1852 in Noord-Amerika geïntroduceerd. Momenteel zijn reeds zeer veel goed identificeerbare afzonderlijke populaties te onderscheiden. De verschillen tussen de populaties blijken binnen vijftig jaar een feit te zijn en evolutionaire responses op milieu-omstandigheden vinden binnen elf generaties plaats (Johnston & Selander 1964). Bij een 'eenvoudiger' organisme de bacterie *Escherichia coli* blijkt eveneens dat mutaties veel sneller kunnen verlopen dan men voorheen heeft aangenomen. Sterker nog, opzettelijk ingebrachte mutaties bleken zeer snel 'ongedaan' te worden gemaakt (Cornelissen 1988). Organismen in de natuur zullen als soort niet overleven wanneer zij zich niet richten op milieufactoren van algemene aard. Als hoofdregel mag worden gesteld dat de



Albino Zwarte Kraai.
Foto: Peter Otten.

polytypische soorten in hoofdzaak die kleurpatronen aannemen die overeenstemmen met temperatuur en vochtigheid (de Wet van Gloger) en van breedtegraad waar zij zich op bevinden (de Wet van Bergmann). Zodoende is in onze streken nauwelijks 'plaats' voor opvallend lichte kleurmutaties.

Otten (en velen met hem) verwijzen steevast naar de veronderstelde rol van predatoren als belangrijke selectiefactor. Dit is mijns inziens een mythe! Het is veel eerder zo dat afwijkende gedragingen en fysieke afwijkingen leiden tot extra predatierisico's en niet de kleuren. Een kakelbont merelmannetje bewoende in mijn omgeving zeker zeven jaar een bosgebied. Het gebied wordt bezocht door de Sperwer (*Accipiter nisus*). Ondanks strenge winters en opvallendheid is hij niet het slachtoffer geworden van predatie maar wel van het verkeer tijdens de baltsperiode (25 februari 1990).

Afwijkend gedrag kan niet alleen lijden tot extra predatie maar ook tot uitsluiting van de broedcyclus. Zo zal het een vrouwtje van een Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) weinig uitmaken over welke kleuren haar potentiële partner beschikt. Het gaat haar om de lengte van de staartpennen (Anonymus 1989).

Een huismusmannetje heeft wel degelijk te maken met een handicap bij het verwerven van een partner als hij niet over de juiste prikkelende kleurencombinatie (signalen) beschikt.

De ethologische factor en algemeen bekende regels, zoals de Wetten van Gloger en Bergmann, zijn voor vogels van veel groter belang dan alle predatiefactoren bij elkaar. Immers, als opvallendheid een significant risico-aspect bij predatie zou zijn dan zou aan het begin van de broedperiode geen enkel vogelmannetje zich nog zo nadrukkelijk exposeren!

Uit het artikel van Peter Otten blijkt duidelijk een benaderingswijze van de natuur die kenmerkend is voor aviculturisten en jagers. Zijn opmerkingen over de onvolledige aanduidingen van afwijkende kleuren door vogelwaarnemers zijn correct. Van vrijwel iedere vogelsoort zijn in de natuur kleurmutanten bekend. Met name in warme gebieden komen deze meer voor dan in onze streken.

Pierre Maréchal

LITTERATUUR:

Anonymus (1989): Aantrekkelijkheid. *Biovisie* 69 (6) : 44.

Cornelissen, C.A. (1988): Mutatiecorrecties. *Biovisie* 68 (20) : 231.

Johnston, R.F. & R.K. Selander (1964): House Sparrows: Rapid Evolution of Races in North America. *Science* 144 : 548-550.